

„קואליצית ניר“, כנסים לקואליציה אנסי-מפא"ית מקיר אל קיר, מסביר את הצעתו

איחוד - בלי מפא"י

הבאות, כאשר יתמודדו המצעים הרעיוניים ללא פחד, באחירה של חופש ודיון עניני כן, למשל, יש להניח כי עניני החוץ — שלפי ההרכב-לדוגמא שהצעתו ימסרו לאישיות מבין המפלגה הפרוגרסיבית המתונה — יתנהלו בקו של ניטרליזם, כך ששום מפלגה לא תמצא את עצמה במצב שממשלתה מתקשרת עם גוש בינלאומי שהיא עצמה מתנגדת לו. ואילו עניני הבטחון, שהצעתו למסרם בידי שר שיש לו זיקה בטחונית ידועה, ושקציני צה"ל רוחשים לו אימון, יוכלו להתנהל גם להבא ללא זעזועים.

יש להדגיש בכל תוקף כי תקופת-הבראה זו לא תנוצל לשם טיהור המנגנון הממשלתי מחסידי מפא"י. כל המפלגות חייבות להסכים מראש כי בתקופה זו לא יהיו שום שינויי גברא במנגנון, ולא יפוטרו איש בגלל השתייכותו המפלגתית. אפשר לקבוע, למשל, עקרון שגם במקרה ששר ירצה לפטר אדם בשל איידיולוגיה או הפרעה, יוכל הדבר להתבצע רק באישור ועדה ממלכתית ניטרלית בלתי-חלויה, בראשות שופט עליון. מובן שבכל זאת יהיו חילוקי-דעות. לדעתי, אין כל רע בכך שבכל מקרה כזה תצביע כל מפלגה לפי מצפונה, ואפילו יגרום הדבר למצב בו יצביעו מפ"ים ואחדות-העבודה, למשל בדיון על בעיות שר, עם נציגי מפא"י האופוזיציונית. רק כלל אחד חייב להיות מקודש: בתקופת-הבראה אסור לשום מפלגה להצביע נגד הממשלה בהצבעה של אימון.

המכתח בידי תנועת-החרות

השאלה המעשית הראשונה היא: למה צריכה תנועת-החרות להציע הצעה כזאת? כפי שהסברתי למנהיגי התנועה שנפגשתי עמם, וביניהם גם בר מנחם בגין: אין לדעתי כל אלטרנטיבה רצינית לפני המפלגה. במצב הנתון, היא חוסית במשך ארבע שנים להיות מבודדת לחלוטין, ללא כל אפשרות להטביע את חותמה על המאירעות, שייקבעו על-ידי מפא"י בעזרת גורותיה. ואשליה היא לחשוב כי מצב זה ישתנה לטובת המפלגה אחרי ארבע שנים. להיפך, יש להניח כי מפא"י תשקוד על כך, ששוב לא תעמוד עוד פעם בפני סיוט של עלית חרות, ותאחוז בעוד מועד בכל האמצעים העומדים לרשותה, כדי למנוע כל הצבעה חופשית בכיוון זה.

מי שאינו משלה את עצמו, חייב להכיר בעובדה שיתכן מאד שתנועת-החרות תישאר לא רק בכנסת הרביעית, אלא גם בחמישית, בשמינית ובעשירית, במצב של סיעת-אופוזיציה נצחית, בעלת 15 או 20 או 12 ח"כים, מנותקת מכל השפעה אמיתית. ההצעה שאני מציע עשויה, לדעתי, לשבור אחת ולתמיד את מעגל-הקסמים הזה. היא תתן בידי תנועת-החרות, זו הפעם הראשונה מאז קום התנועה, יוזמה פוליטית העשויה להוביל אותה להשפעה מכרעת על ההתפתחות החברתית והפוליטית בארץ.

כפי שעוד אסביר, לא קיימת לדעתי שום אפשרות שהמפלגות האחרות יסרכו להיענות ליוזמת חרות להקים ממשלת-הבראה. אולם נניח לרגע כי הדבר יקרה בכל זאת, וכי חרות או תצביע, בהתאם להכרזתה, יחד עם מפא"י, למען שינוי שיטת-הבחירות.

האם יהיה או מצבה של חרות באמת גרוע יותר מאשר הנהו היום? גם או תישאר חרות כמפלגה גדולה. ההבדל היחיד יהיה ששוב לא יהיו לה חברים רבים בכנסת. האם בואת תשפיע פחות על המאורעות מאשר כיום? או, אם לנסח שאלה זו להיפך: האם הם משיפיעים כיום על המאורעות יותר מכפי שישפיעו אז?

למפלגות לא תהיה ברירה

השאלה השנייה היא: מדוע יסכימו המפלגות האחרות להיענות ליוזמת חרות? התשובה היא: לא תהיה להן כל ברירה. הן תצטרכנה לבחור בין ממשלת-הבראה, בה תהיה להן השפעה וסיכוי לעליה גדולה בבחירות הבאות — לבין התאבדות פוליטית. כי קבלת שיטת הבחירות האיוורות, בקלות מפא"י וחרות, פירושה בשבילן: כליון מוחלט.

יכול כמובן מישהו לטעון כי מפא"י תתחכם ותבטיח מראש למפלגות האחרות שלא תצביע יחד עם חרות. במקרה זה, אפשר לטעון, לא תענינה המפלגות להזמנת חרות. על כך יש לענות כמה וכמה תשובות:

● שום מפלגה לא תאמין לה. אפילו תקים קואליציה זמנית — נניח עם השמאל — הרי שותפיה ידעו שבמקרה ויפרוץ המשבר הקטן ביותר בממשלה תחזור בה מפא"י מהבטחתה ותצביע עם חרות. במצב פסיכולוגי כזה לא יוכלו מנהיגי שום מפלגה לישון בשקט, כי הגשמת הצעה זו תוכל תמיד לבוא בחסות. כל רגע וכל שעה תוכל ההצעה לעלות במפתיע, ולגרום לכליונם. היענות להזמנת חרות יכולה להיראות להם כרעה קטנה יותר.

● חרות לא תפסיד שום דבר גם במקרה שמפא"י תתחכם לרעיונה. להיפך, מפא"י תעמוד מול בוחריה בדמות של מפלגה שמעלה באמון באופן רציני, שבגדה בכל העקרונות שונסאה על דגלה במערכת הבחירות והנושאים את החותם האישי של דויד בן-גוריון. יתר על כן, במשך כל ארבע השנים הבאות תישאר היוזמה בידי חרות, והיא לא תחזור למצב האומלל של סיעה שאין לה קשר עם המאורעות.

הקמת קואליציה ממשלתית חדשה בהנהגת מפא"י לא תשנה את המצב במאומה. אפילו תקום ממשלה כזאת, יפתח כל המאבק מחדש ברגע שתקום חרות ותכריז את הצעתה.

★ ★ ★

נשאלת עוד טענה אחת, ששמעתי אותה נאמרת בחציפה: כאשר תעמוד מפא"י בפני המציאות של אבדן השלטון, היא לא תיכנע מרצונה. היא תנכה לחולל הפיכה מזוינת. אינני רוצה להביע דעה אם הדבר באמת יעלה על דעתה של מפא"י ברגע המכריע. אני מקווה שלא — להוציא, אולי, אותם חוגי צעירים שהציעו בשעתו לדויד בן-גוריון לחולל הפיכה צבאית. אולם למען שלמות התמונה, נניח לרגע כי אכן תרצה מפא"י ללכת בדרך זו. על כך יש להשיב שלושה דברים.

ראשית: האזרח הישראלי ידע להתגונן בפני נסיון כזה. בישראל לא תצליח הפיכה מן הסוג שאפשר לחולל בבגדאד או בקאהיר.

שנית: אם הדבר בכלל יכול לקרות, מוטב שמפא"י תנסה עתה, מאשר שתנסה בעוד חמש או עשר שנים, כאשר שילטונה יהיה עוד יותר חזק מהיום.

שלישית: אם בכלל יכול מישהו להעלות על דעתו רעיון כזה, הרי זה הנימוק החזק ביותר למען הגשמת הצעתו. שהרי אם כן, הגיעה השעה להוציא מידי מפא"י את הכלים אשר בעזרתם היא משעבדת כיום את הבוחר — ושרק בעזרתם היא יכולה לחולל הפיכה.

זרח ורהפטיג; סעד — בנימין מינץ; עבודה — ישראל ברזילי; פנים — משה שפירא; פיתוח — מרדכי בנטוב; תחבורה — יוסף סרלין.

הצעה זו בנויה, כמובן, על ההנחה שאישים מרכזיים כמו מנחם בגין, מאיר יערי וכו' לא ירצו לשרת בתפקיד משני בממשלת-הבראה כזאת. הבנויה על פשרה מקיר אל קיר.

★ ★ ★

אדם נכון ישאל כאן: איך יכולה ממשלה, המורכבת ממפלגות כה שונות ומנוגדות, לפעול בצחצח? האם לא יתעורר פעם בשבוע משבר, כאשר מפלגה אחת מציעה פתרון ברוח מצעה הרעיוני, ומפלגה אחרת בממשלה תציע בדיוק את ההיפך?

על כך יש להשיב כי בפני ממשלה זו תעמוד קודם כל ומעל לכל משימה מרכזית אחת: להכריא את החיים הדמוקראטיים בארץ, ולשחרר את האזרח מתלותו הנוכחית בגורמים שאין להם קשר עם המצע הרעיוני של המפלגות. תפקיד הממשלה הוא להבטיח במשך ארבע שנים תמימות חופש אזרחי, על-ידי כך ששוב לא תהיה קיימת מפלגה שתוכל להשתלט על האזרח בזכות עמדתה המונופוליסטית, ויכולתה לספק לאזרחים פתיונות.

לאור המשימה המרכזית הזאת, שתהיה ברורה לכל המשתתפים מן הרגע הראשון, יתפסו כל שאר הבעיות מקום שני במעלה. הן תצטרכנה להיפתר בדרך הפשרה, ובלי ספק שפשרה זו תתבסס בעיקר על קיום הסטאטוס קוו בשטחים העיקריים — דת, כלכלה, מדיניות-השכר. כל המפלגות המשתתפות בממשלה יצטרכו להבין כי למשך תקופת-הבראה זו לא יוכלו לשנות באופן קיצוני דברים עקרוניים, אלא יצטרכו למצוא את שבילי-הזהב בין העמדות השונות, מתוך תקווה כי אחרי ההבראה יהיה מקום להכרעה אמיתית בבחירות

לממשלת הבראה לאומית

אבניאל, חרות
זואר

בורג, דתי לאומי
בריאות

אהה'ע
בטחון

אבירון, מפ"ם
משטרה

ספיר, צ"ב
מסחר וזעזעה

גלילי, אהה'ע
חקלאות

סרלין, צ"ב
תחבורה

בננוב, מפ"ם
פיתוח

ספיר, דתי לאומי
פנים